

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO MODELIŲ APRAŠAS

I. Įvadas

1. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių aprašas – tai rekomendacinio pobūdžio dokumentas, kurį kiekviena savivaldybė turėtų taikyti lanksčiai, atsižvelgdama į savo regiono ypatumus: gyventojų tankio pasiskirstymą, priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi poreikius, mokyklų išsidėstymą savivaldybės teritorijoje ir kt.

2. Dokumento paskirtis – padėti savivaldybių administracijų švietimo padaliniams, mokyklų steigėjams, mokyklų vadovams veiksmingiau organizuoti priešmokyklinį ugdymą, siekti jo visuotinumą.

3. Dokumento atsiradimą lėmė tai, kad Švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853) įteisinus priešmokyklinį ugdymą ir nuo 2005–2006 mokslo metų perėjimą prie jo visuotinumą, būtina rasti būdus, kaip to pasiekti.

Kadangi priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje įgauna vis didesnę visuomenės palaikymą, šiandien, norint patenkinti išaugusį jo poreikį, nepakanka tik priešmokyklinių grupių, kurių veikla organizuojama pagal Bendrojo lavinimo mokyklų bendruosius ugdymo planus, bet būtina ieškoti ir naujų priešmokyklinio ugdymo organizavimo būdų.

Kai kurios savivaldybės, atsižvelgdamos į bendruomenės poreikius, jau ir šiandien ieško įvairesnių priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių. Tai šio amžiaus vaikams skirtos vasaros stovyklos, savaitgalio grupės, konsultavimo centrai ir kt. Tačiau kartais jos pasigenda aiškesnių nuorodų, kokie organizavimo modeliai taikytini, kaip jais užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę ir padėti vaikams sėkmingai subręsti mokyklai.

4. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo forma – priešmokyklinė grupė. Jos veiklos organizavimo variacijos (trukmė, laikas, dalyvių skaičius, teikiamų paslaugų kiekis, forma ir kt.) yra priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai.

5. Pateikiami priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių aprašai papildo ir sukonkretina šiuo metu jau esančių priešmokyklinių ugdymą reglamentuojančių teisės aktų: Priešmokyklinio ugdymo koncepcijos (švietimo ir mokslo ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymas Nr. 1374) ir Bendrojo lavinimo mokyklų bendrųjų ugdymo planų teikiamas nuostatas bei atveria steigėjams naujas priešmokyklinio ugdymo organizavimo galimybes.

II. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo principai

6. Prieinamumo

6.1. Priešmokyklinis institucinis ugdymas turi būti išplėtotas tiek ir tokiomis formomis, kad kiekviena šeima, auginanti penkiametį ar šešiametį vaiką, galėtų pasinaudoti priešmokyklinio ugdymo paslaugomis.

6.2. Siekiant garantuoti priešmokyklinio ugdymo prieinamumą įvertinami šie veiksniai:

6.2.1. 5–6 metų vaikų skaičius savivaldybės teritorijoje ir konkrečioje vietovėje.

Tam sudaromas priešmokyklinio amžiaus vaikų sąrašas arba vaikų duomenų bankas, įvertinama, koks yra specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių, socialinės atskirties sąlygomis augančių, dvikalbių ar kitakalbių vaikų skaičius, kokių priešmokyklinio ugdymo paslaugų formų norėtų tėvai.

6.2.2. Esamas mokyklų tinklas ir patalpos.

Atsižvelgiama į tai, ar vietovėje yra mokykla(os), kaip ji(jos) išsidėsčiusios. Jei vaikams patogiau lankyti artimiausią mokyklą, priešmokyklinės grupės veikla organizuojama vienoje iš jų. Renkantis priešmokyklinės grupės steigimo vietą (pagrindinę mokyklą, darželį ar kt.), prioritetas teiktinas darželiui. Jeigu vietovėje, kurioje nėra mokyklų, yra institucinio priešmokyklinio ugdymo poreikis, naudinga ieškoti patalpų ir priešmokyklinės grupės veiklą organizuoti kitoje vaikų ugdymui tinkamoje vietoje (bibliotekoje, kultūros namuose ar kt.).

6.2.3. Vietovės ypatumai ir atstumas iki mokyklos, kurioje organizuojama priešmokyklinės grupės veikla.

Parenkant grupės vietą atsižvelgiama į vaikų gyvenimo vietų išsidėstymą ir koncentravimosi taškus, visuomeninio transporto judėjimą ir kt.

6.2.4. Vežiojimas.

Įvertinama, kiek vaikų į mokyklą reikėtų vežioti. Kiek jų nuo organizuojamos priešmokyklinės grupės gyvena toliau nei 3 km, kokios yra vežiojimo galimybės – ar yra mokyklinis autobusas ir kt.

6.2.5. Šeimos galimybių bei priešmokyklinio ugdymo poreikio ir esamo priešmokyklinio ugdymo grupių tinklo bei modelių atitiktis.

Remiantis socialinės rūpybos, vaikų teisių apsaugos ir kitų tarnybų duomenimis, šeimų poreikių analize, įvertinamos materialinės, socialinės bei kultūrinės šeimų galimybės, konkrečių priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių poreikis.

7. Ugdymosi poreikių tenkinimo

7.1. Atsižvelgiama į vaikų specifinius ugdymosi poreikius – dvikalbių ir kitakalbių, emocijų, elgesio ir socialinės raidos sutrikimų turinčių vaikų ypatingus poreikius, smurtą, skurdą, seksualinę prievartą patyrusių ir kt. vaikų ypatingus poreikius.

7.2. Atsižvelgiama į tėvų socialinius užsakymus. Kartais tėvai į priešmokyklinę grupę pageidauja vaiką leisti tik tam tikru metų laiku (tik vasarą, tik žiemą ir pavasarį ar kt.) arba pageidaujama tik epizodinių kontaktų su kitais vaikais tam, kad jis įgytų bendravimo su bendraamžiais įgūdžių. Kartais norima, kad grupę vaikas lankytų tik kelias valandas per dieną (2, 4 val. iki pietų ar po pietų ir t. t.), kai nėra organizuojamas vaikų maitinimas ir tėvams nereikia mokėti arba kai pageidaujama tik specialisto (logopedo, psichologo ar kt.) konsultacijų.

7.3. Vaikų maitinimą mokykloje privaloma organizuoti, jeigu grupės veiklos trukmė yra ilgesnė nei 4 val. (sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymas Nr. 102 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75-2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės“ patvirtinimo“).

8. Ugdymo kokybės užtikrinimo

8.1. Siekiant sukurti patogesnes vaiko gyvenimo ir kokybiško ugdymosi priešmokyklinėje grupėje sąlygas atsižvelgiama į šiuos veiksnius:

8.1.1. Grupės aplinka.

Siekiant tinkamai organizuoti ugdymo procesą ir įgyvendinti Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi bendrojoje programoje ((švietimo ir mokslo ministro 2002 m. birželio 24 d. įsakymas Nr. 1147), Priešmokyklinio ugdymo standartuose (švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymas Nr. ISAK-1015) ir Mokyklų aprūpinimo standartuose (švietimo ir mokslo ministro 2001 m. liepos 31 d. įsakymas Nr. 1180) ugdymo turiniui ir procesui keliamus reikalavimus, būtina rasti materialinių išteklių tinkamai grupės aplinkai sukurti.

8.1.2. Pedagogai.

Organizuojant priešmokyklinio ugdymo grupės veiklą įvertinama, kiek ir kokį išsilavinimą turinčių pedagogų yra konkrečioje vietovėje.

Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, turintis aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą bei įgijęs ikimokyklinio ar (ir) pradinio ugdymo kvalifikaciją, papildytą priešmokyklinio ugdymo modulių, ar papildomai išklauses specialų priešmokyklinio ugdymo kursą kvalifikaciniuose seminaruose ar specialistų rengimo institucijose. Svarbu numatyti, kiek pedagogų – vieno, dviejų ar daugiau – reikės darbui grupėje.

Įvertinama, ar vaikų specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti vietovėje yra reikiamų specialistų – specialiųjų pedagogų (logopedas, tifold pedagogas, surdopedagogas), psichologas, socialinis pedagogas, medicinos darbuotojas, pedagogas – kurie galėtų talkinti dirbant grupėje, lankomoje vaikų iš kitakalbės aplinkos. Numatoma, kaip jie bus įtraukiami į priešmokyklinės grupės veiklą, koks bus jų darbo pobūdis, laikas ir kt.

9. Finansinio optimalumo

Įgyvendinus mokymo lėšų skyrimo vienam mokiniui finansavimo principą, 20 priešmokyklinio ugdymo valandų per savaitę numatoma finansuoti iš valstybės biudžeto skiriant tikslines dotacijas savivaldybėms ir taikant lėšų skyrimo vienam mokiniui principą. Kitas viršijantis 20 val. per savaitę ugdymui skirtas laikas finansuojamas steigėjo arba jo nustatyta tvarka.

Įvertinus tėvų socialines galimybes, mokyklų išsidėstymo ypatumus, vaikų vežiojimo galimybes ir kitus veiksnius, pasirenkamas toks priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelis, kuris finansine prasme būtų veiksmingiausias ir duotų optimalų rezultatą, pavyzdžiui, kai kur naudingiau bus vežioti ne vaikus, o pedagogą arba sujungti priešmokyklinio amžiaus ir ikimokyklinio amžiaus vaikų grupes, o ne steigti atskiras ir t. t.

III. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai

10. Priešmokyklinė grupė lopšelyje-darželyje, mokykloje-darželyje, pagrindinėje mokykloje ir kt. Grupės veiklos trukmė per dieną – 4 val.

Grupėje vykstantį ugdymą reglamentuoja Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi bendroji programa ir konkrečios grupės ugdymo(si) tikslai (socialinė ir kultūrinė vaikų patirtis, jų brandumas ir kt.). Ugdymas grupėje vyksta kaip vientisas procesas, jis neskaidomas į atskiras sritis (atskirus dalykus) ir vyksta integruotai. Pabrėžiamas būtinų priešmokyklinio amžiaus vaikams kompetencijų ugdymas, o ne specifinės žinios ar siauri mokėjimai (pavyzdžiui, mokymas rašyti raides).

Minimalus vaikų skaičius grupėje – 10.

Maksimalus skaičius – 20.

Grupėje dirba vienas priešmokyklinio ugdymo pedagogas.

Rekomenduojamas 160 dienų ugdymosi veiklos laikotarpis.

11. Priešmokyklinė grupė lopšelyje-darželyje, mokykloje-darželyje, pagrindinėje ar kt. mokykloje, kurios veikla yra ilgesnė nei 4 val.

Priklausomai nuo šeimos poreikių ir steigėjo galimybių grupės veiklos laikas per dieną gali būti 8 val., 10.30 val. ar kt.

Pasirinkus šį veiklos organizavimo modelį ugdymas (veiklos organizavimo formos, metodai ir kt.) grupėje vyksta remiantis tais pačiais principais kaip ir pirmame modelyje. Numatant 5–6 metų vaikams tinkamą grupės dienos ritmą turi būti sudaromos tinkamos sąlygos vaikų poilsiui ir maitinimui – pakankamai laiko skiriama priešpiečiams, pietums, numatomas laikas ir vieta vaikų poilsiui ir t.t.

Minimalus vaikų skaičius grupėje – 10.

Maksimalus skaičius – 20.

Pasirinkus šį modelį priešmokyklinio ugdymo pedagogui talkina auklėtojo padėjėjas.

12. Mišraus amžiaus vaikų grupė

Šis ugdymo organizavimo modelis siūlomas, jei vietovėje yra mažiau nei 10 priešmokyklinio amžiaus vaikų. Šiuo atveju priešmokyklinė grupė jungiama su ikimokyklinio ugdymo grupe. Jeigu daugiau nei pusė grupės vaikų yra priešmokyklinio amžiaus, grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, o jeigu 3–5 metų vaikai – darželio auklėtoja.

Pasirinkus šį veiklos modelį ugdymo procesą pedagogas privalo diferencijuoti ir pritaikyti skirtingo amžiaus vaikams. Grupės veiklos trukmė priklauso nuo šeimos poreikių ir steigėjo galimybių.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20. Priešmokyklinio ugdymo pedagogui talkina auklėtojo padėjėjas.

13. Ne visos darbo savaitės priešmokyklinė grupė

Toks ugdymo organizavimo modelis siūlomas:

- šeimoms, kurios pačios pajėgios namuose rūpintis vaiko brandinimu mokyklai, tačiau pageidautų trumpalaikės kvalifikuotos pedagogo pagalbos ar vaiko bendravimo su bendraamžiais;
- vietovėse, kuriose nėra mokyklų;
- kai reikiamos kvalifikacijos pedagogas gali tik trumpam laikui atvykti į priešmokyklinę grupę;
- pasiūlius socialiniam darbuotojui, jei bendruomenėje gyvenančios šeimos turi socialinių problemų ar dėl kitų priežasčių negali namuose brandinti vaiko mokyklai ir pan.

Šis ugdymo organizavimo modelis galėtų būti organizuojamas darželiuose, mokyklose-darželiuose ar kito tipo bendrojo lavinimo mokyklose, taip pat sanatorijose, reabilitacijos centruose, kuriuose ilgesnį laiką gydomi priešmokyklinio amžiaus vaikai.

Ne visos darbo savaitės priešmokyklinėje grupėje vaikai ugdomi mažiau nei 5 dienas per savaitę.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20. Grupėje dirba vienas priešmokyklinio ugdymo pedagogas.

Kitas pedagogas reikalingas tuo atveju, jeigu grupę lanko vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, arba dalis grupės vaikų nekalba valstybine kalba, o grupės pedagogas nemoka jų gimtosios kalbos ar pan. Jeigu tai yra mišraus amžiaus vaikų priešmokyklinė grupė, kurioje veikla organizuojama ilgiau nei 4 val. per dieną, pedagogui talkina pedagogo padėjėjas.

14. Sezoninė priešmokyklinio ugdymo grupė

Pasirinkus šį modelį veikla organizuojama tik vasarą, tik žiemą ar kitu vietos bendruomenės poreikius tenkinančiu laiku (grupės veikla gali būti organizuojama nuo kelių savaičių iki kelių mėnesių). Šis modelis yra viena iš galimybių organizuoti priešmokyklinį ugdymą tuose regionuose, kur yra sudėtingos vaikų vežiojimo sąlygos, kai į bendruomenę ilgesniam laikui atvyksta užsieniečių, turinčių priešmokyklinio amžiaus vaikų, šeimų ir kt.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20.

Šis skaičius turėtų būti mažesnis, jeigu grupę lanko vaikai iš kitos kalbinės aplinkos, vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, ir kt.

Jeigu veikla organizuojama vasarą arba moksleivių atostogų metu, grupėje gali dirbti priešmokyklinio ugdymo pedagogas kartu su būsimąja pirmosios klasės mokytoja. Prireikus pasitelkiami psichologai, socialiniai pedagogai ir kt. Toks priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelis yra puiki galimybė į grupės veiklą įtraukti šeimas, savanorius, studentus ir kitus aktyvius bendruomenės narius.

15. Savaitinė priešmokyklinio ugdymo grupė

Šis ugdymo organizavimo modelis rekomenduotinas tik tuo atveju, kai dėl objektyvių priežasčių tėvai negali rūpintis vaiko ugdymu (jei vaiką augina vienas iš tėvų ir jo darbas yra pamaininis, vakarinis arba naktinis, jeigu tėvai daug laiko praleidžia komandiruotėse, išvykose ir pan.).

Savaitinė priešmokyklinio ugdymo grupė gali būti steigiama vaikų teisių apsaugos tarnybos siūlymu, kai į ją patenka šeimoje neprižiūrimas, nemaitinamas, skriaudžiamas vaikas.

Savaitinės priešmokyklinio ugdymo grupės dirba visą parą penkias darbo dienas ir tik ypatingais atvejais – visą savaitę.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20.

Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas ir auklėtojo padėjėjas.

IV. Tautinių mažumų ir užsieniečių, atvykstančių dirbti į Lietuvą, vaikų priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai

16. Kitakalbių vaikų (šeimoje bendraujančių ne valstybine kalba) ugdymas priešmokyklinėje grupėje reikalauja iš pedagogo papildomų gebėjimų, laiko, jėgų, nes būtina padėti vaikui įveikti kalbinį, kultūrinį, o neretai ir psichologinį barjerą.

Jeigu į priešmokyklinę grupę susirenka vaikai iš lietuviškų šeimų ir tik 2–3 vaikai yra iš kitakalbių šeimų, tada ugdymas vykdomas įprasta tvarka (valstybine kalba), nes susiklosto itin palankios sąlygos kelis kitakalbius vaikus įtraukti į kalbinę bei pažintinę veiklą natūraliai bendraujant tarpusavyje. Tačiau jeigu grupėje yra daugiau kitakalbių vaikų, reikėtų pasirinkti optimaliai vaiką ugdantį priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelį.

17. Tautinių mažumų šeimų vaikų, ketinančių mokytis lietuviškose mokyklose, priešmokyklinio ugdymo grupė.

Vietovėse, kuriose kompaktiškai gyvena tautinės mažumos, ir šeimose, kuriose su vaikais bendraujama ne lietuvių kalba, tėvų pageidavimu gali būti sudaromos priešmokyklinio ugdymo grupės, kuriose ugdymo(si) procesas vyktų lietuvių kalba, tačiau dalis laiko būtų skiriama vaiko tautiniam tapatumui išsaugoti, jo gimtajai kalbai ir kultūrai puoselėti.

Grupės veiklos trukmė priklauso nuo šeimos poreikių, steigėjo ir tėvų galimybių.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 15.

Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, gebantis bendrauti lietuvių ir gimtąja vaikų kalba.

18. Mišrią priešmokyklinio ugdymo grupę lanko valstybine kalba kalbantys vaikai ir vaikai iš tautinių mažumų ar atvykusių dirbti ir gyventi į Lietuvą užsieniečių šeimų, ketinančių savo vaikus leisti į lietuviškas mokyklas. Ugdymosi procesas grupėje vyksta valstybine kalba. Vaikai iš nelietuviškai kalbančių šeimų dalyvauja ugdymosi procese kartu su kitais grupės nariais. Tačiau dalis ugdymosi laiko skiriama nelietuvių vaikų lietuvių valstybinei kalbai ugdyti. Ši veikla organizuojama atskirai nedidelėmis grupelėmis. Grupės veiklos trukmė priklauso nuo šeimos poreikių, steigėjo ir tėvų galimybių.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 15.

Grupėje dirba vienas arba du priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Antrasis pedagogas ar jo padėjėjas reikalingas tuo atveju, jei nelietuviškai kalbantys vaikai kalba ta kalba (anglų, turkų ar kt.), kurios nemoka vaikus ugdantis pedagogas.

19. Tautinių mažumų šeimų vaikų, ketinančių mokytis lietuviškose mokyklose, priešmokyklinio ugdymo grupė.

Vietovėse, kuriose kompaktiškai gyvena tautinės mažumos, ir šeimose, kuriose su vaikais bendraujama ne lietuvių kalba, tėvų pageidavimu gali būti sudaromos priešmokyklinio ugdymo grupės, kuriose ugdymo(si) procesas vyktų lietuvių kalba.

Grupės veiklos trukmė priklauso nuo šeimos poreikių, steigėjo ir tėvų galimybių.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20.

Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, gebantis bendrauti valstybine ir gimtąja vaikų kalba.

20. Ugdymo(si) tautinės mažumos gimtąja kalba priešmokyklinio ugdymo grupė. Tokią grupę lanko vaikai, ketinantys mokytis nelietuviškoje mokykloje. Ugdymas vyksta gimtąja vaiko kalba.

Tėvų pageidavimu papildomai gali būti mokoma valstybinės kalbos.

Grupės veiklos trukmė priklauso nuo šeimos poreikių, steigėjo ir tėvų galimybių.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje – 20.

Grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, gebantis ugdyti valstybine ir gimtąja vaikų kalba.

V. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai

21. Priešmokyklinio amžiaus vaikai, turintys raidos sutrikimų, ugdomi arčiausiai gyvenamosios vietos esančiose bendrosiose priešmokyklinėse grupėse. Tokiu būdu, vadovaujant pedagogui, formuojami natūralūs vaikų, turinčių skirtingų veiklos galimybių, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai natūraliomis sąlygomis iš savo bendraamžių mokosi tam tikrų elgsenos modelių, žaidimo strategijų, lavėja jų kalba. Normaliai bręstantys vaikai mokosi bendrauti ir bendradarbiauti su kitokių poreikių ir galimybių turinčiais bendraamžiais.

Visiems priešmokyklinio amžiaus vaikams teikiama **sisteminė nuolatinė specialioji pedagoginė pagalba**, kuri yra vienas reikšmingiausių veiksnių, lemiančių vaiko sėkmę mokykloje.

Teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą priešmokykliniame amžiuje siekiama dvejopų tikslų:

- sutrikusių funkcijų lavinimo bei turimų gebėjimų plėtos;
- socialinės adaptacijos bei veiklos bendruomenėje įgūdžių formavimo.

22. Lokalus specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo modelis taikomas tose mokyklose, kuriose yra tam tikras vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius.

Maksimalus vaikų skaičius grupėje priklauso nuo specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų skaičiaus. Grupėje dirba vienas priešmokyklinio ugdymo pedagogas, gebantis ugdyti vaikus, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Mokyklose, kuriose ugdomi tokie vaikai, atsižvelgus į jų specialiųjų ugdymosi poreikius steigiami logopedo, specialiojo pedagogo, kineziterapeuto ar kt. (arba, atsižvelgus į vaikų skaičių, dalis etato) etatai. Jeigu grupę lanko vaikas, turintis ribotų galimybių judėti, apsitarnauti, orientuotis aplinkoje, steigiamas pedagogo padėjėjo etatas.

23. Kooperuotas specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo modelis taikomas tais atvejais, jei mokykloje nesusidaro reikiamas vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičius ar dėl kitų priežasčių negali būti įsteigtas specialisto etatas arba jo dalis. Tokiais atvejais specialioji pedagoginė pagalba kooperuojama kelioms mokykloms ir mieste, viename iš darželių, kuriamas specialiosios pedagoginės pagalbos centras, kuriame steigiami specialiojo pedagogo, logopedo, kineziterapeuto, prireikus surdopedagogo ar tiflopedagogo etatai. Toks centras aprūpinamas reikiamomis specialiosiomis mokymo priemonėmis. Brangias trumpalaikio naudojimo priemones centro specialistai skolinasi iš specializuotų ugdymo centrų.

Specialiosios pagalbos centrų specialistai lankosi grupėse, kuriose ugdomi vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, ir 2–3 kartus per savaitę vaikams tiesiogiai teikia reikiamą specialiąją pedagoginę pagalbą. Šie specialistai moko ir vaiką ugdantį priešmokyklinio ugdymo pedagogą, kuris ugdymo procese tęsia specialiąsias pratybas, taiko specialius ugdymo būdus, individualiai formuoja specialiųjų veiklos įgūdžius (pavyzdžiui, aklą vaiką moko mobilumo).

24. Mobilusis specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo modelis taikomas tas atvejais, kai vaikui būtina itin specializuota pagalba, stacionarios ugdymo priemonės ir yra neracionalu siųsti specialistą į nutolusias ugdymo įstaigas darbui su vienu vaiku. Tokiu atveju priešmokyklinės grupės steigėjas organizuoja šių vaikų vežiojimą į specialiosios pagalbos centrą, įsteigtą vienoje iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Šiame centre 2–3 kartus per savaitę vaikui teikiama tiesioginė specialioji pedagoginė pagalba.

Į centrą drauge su vaiku bent kartą per mėnesį atvyksta jį nuolat ugdantis priešmokyklinio ugdymo pedagogas. Pedagogas stebi specialisto darbą, tariasi dėl specialiosios pedagoginės pagalbos tęstinumo nuolatinio ugdymo grupėje. Specialistas ir vaiką ugdantis pedagogas parengia individualų vaiko ugdymo planą, kuriame numatoma specialiosios pedagoginės pagalbos sąsą kasdienėje veikloje arba specialios pratybos, kurias organizuos priešmokyklinio ugdymo pedagogas.

25. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti gali būti pasirenkamas patogiausias iš siūlomų priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių. Esant mažam vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, skaičiui bei atsižvelgiant į tai, kaip toli grupė yra nuo specialiosios pagalbos centro, galėtų būti pasirenkamas kooperuotas arba mobilusis priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelis.

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir
mokslo ministro 2005 m. birželio 22
d. įsakymu Nr.ISAK- 1180

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – Tvarka) nustato priešmokyklinio ugdymo organizavimą bendrojo lavinimo, ikimokyklinio ugdymo, specialiosiose mokyklose, vykdančiose priešmokyklinio ugdymo programą (toliau vadinama – Mokykla).

2. Priešmokyklinis ugdymas organizuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (Žin.1991, Nr. 23-593; 2003, Nr.63-2853), Bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašu, pavirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 746 (Žin. 2004, Nr. 95-3510), Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo lavinimo, profesinę mokyklą bendrųjų kriterijų sąrašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1019 (Žin., 2004, Nr. 103-3809), Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 1374, Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1478 (Žin., 2003, Nr. 111-4970), kitais teisės aktais ir šia Tvarka.

3. Tvarroje vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin.1991, Nr. 23-593; 2003, Nr.63-2853) vartojamas sąvokas.

II. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

4. Priešmokyklinis ugdymas teikiamas vaikui, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 6 metai. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas anksčiau tėvų prašymu ir jei tokį ugdymą rekomenduoja pedagoginių psichologinių tarnybų ir mokyklų psichologai (toliau vadinami specialistai), teisės aktų nustatyta tvarka įvertinę vaiko brandą mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

5. Priešmokyklinis ugdymas nėra teikiamas jaunesniam nei 5 metų vaikui ir vaikui, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 7 metai.

6. Priešmokyklinio ugdymo trukmė – vieneri metai.

7. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas daugiau nei vienerius metus vaikui, kuriam tais kalendoriniais metais dar nesueina 7 metai, specialistams įvertinus vaiko galimybes ugdytis pagal pradinio ugdymo programą vadovaujantis Asmens specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2000 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1221/527/83 (Žin., 2000, Nr. 85-2608) ir rekomendavus šiuo atveju, kai nėra mokyklos, galinčios tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius, ugdymas(-is) priešmokyklinėje grupėje padės sumažinti specialiuosius ugdymosi poreikius.

8. Priešmokyklinis ugdymas teikiamas pagal Bendrąją priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programą (toliau vadinama – Programa), patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. birželio 24 d. įsakymu Nr. 1147, (Žin., 2003, Nr. 5 -214).

9. Programos įgyvendinimo minimali trukmė – 640 valandos.

10. Programos įgyvendinimo laikotarpiu rekomenduojama organizuoti vaikų atostogas pagal bendrojo lavinimo mokykloms nustatytą mokinių atostogų laiką.

11. Tėvams (globėjams) pasirašius mokymo sutartį, vaikui priešmokyklinės grupės lankymas yra privalomas.

12. Vaikas, kuris priešmokyklinio ugdymo grupės nelankė daugiau kaip du trečdalius šios Tvarkos aprašo 9 punkte nurodyto laiko, yra laikomas nedalyvavusiu priešmokyklinio ugdymo programoje.

13. Programą įgyvendina priešmokyklinio ugdymo pedagogas. Steigėjui patvirtinus ilgesnį nei 36 val. per savaitę trukmės priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelį, grupėje steigiamas daugiau nei vienas priešmokyklinio ugdymo pedagogo etatas.

14. Priešmokyklinio ugdymo grupėje, kurioje ugdomi vaikai(ai) negalintys(ys) savarankiškai dalyvauti ugdyme, turintys(ys) labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie nustatyti vadovaujantis Specialiųjų poreikių asmenų sutrikimų ir jų laipsnių nustatymo ir specialiųjų poreikių asmenų priskyrimo specialiųjų ugdymosi poreikių grupei tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2002 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 1329/368/980 (Žin., 2002, Nr.84-3672), steigiamas mokytojo padėjėjo etatas. Kitais atvejais dėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo padėjėjo etato steigimo sprendimus priima steigėjas.

15. Specialiojoje priešmokyklinio ugdymo grupėje, kurioje ugdomi vaikai, turinys žymų ir labai žymų protinį atsilikimą, dirba specialusis pedagogas.

16. Specialiojoje priešmokyklinėje ugdymo grupėje, kurioje ugdomi vaikai, turintys kitus, nei nurodyta šios Tvarkos 15 punkte specialiuosius ugdymosi poreikius/sutrikimus, nustatytus vadovaujantis Specialiųjų poreikių asmenų sutrikimų ir jų laipsnių nustatymo ir specialiųjų poreikių asmenų priskyrimo specialiųjų ugdymosi poreikių grupei tvarka, dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas ir specialusis pedagogas.

17. Priešmokyklinio ugdymo grupėje ugdoma ne daugiau kaip 20 vaikų:

17.1. tautinių mažumų šeimų vaikų priešmokyklinio ugdymo grupėje, kuriose visi ar dalis vaikų nemoka lietuvių kalbos, bet ketina mokytis lietuviškose mokyklose – ne daugiau kaip 15 vaikų;

17.2. vienas sutrikusio, riboto intelekto, kurčias, neprigirdintis, aklas, silpnaregis, turintis judesio ir padėties, kompleksinių, emocijų, elgesio ir socialinės raidos ar žymių kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų vaikas, integruotai ugdomas priešmokyklinio ugdymo grupėje, prilyginamas 2 tos grupės vaikams – atitinkamai mažinamas maksimalus vaikų skaičius grupėje;

17.3. specialiojoje priešmokyklinio ugdymo grupėje vaikų skaičius nustatomas vadovaujantis Bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašo, pavirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimu Nr. 746 (Žin. 2004, Nr. 95-3510) 6.13 punktu.

18. Priešmokyklinio ugdymo grupės su pradinėmis klasėmis nejungiamos.

19. Priešmokyklinio ugdymo grupė gali būti jungiama su ikimokyklinio ugdymo grupe. Šiuo atveju vykdomos priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo programos.

III. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMAS

20. Apskritis viršininkas, savivaldybės taryba ar jų įgaliotos institucijos (toliau vadinama – Steigėjas) nustato ir tvirtina:

20.1. mokyklas, teikiančias priešmokyklinį ugdymą;

20.2. kasmet iki einamųjų mokslo metų pradžios priešmokyklinio ugdymo grupių pavaldžiose mokyklose skaičių;

20.3. priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelius.

21. Apskritis viršininko, savivaldybės administracijos direktoriaus pavedimu švietimo padalinys (toliau vadinama – Švietimo padalinys):

21.1. tiria/nustato vaikų priešmokyklinio ugdymo poreikį apskrityje, savivaldybėje;

21.2. steigėjui, patvirtinus centralizuotą vaikų priėmimo į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės tvarką, priima ir registruoja tėvų (globėjų) prašymus;

21.3. rengia steigėjo sprendimo projektą dėl priešmokyklinio ugdymo modelių pavaldžiose mokyklose tvirtinimo;

21.4. informuoja apskrities, savivaldybės teritorijoje gyvenančius asmenis ir mokyklas apie patvirtintus priešmokyklinio ugdymo modelius.

22. Mokykla:

22.1. pagal steigėjo nustatytus terminus priima ir registruoja tėvų (globėjų) prašymus ir teikia švietimo padaliniiui informaciją apie vaikų priešmokyklinio ugdymo poreikį;

22.2. informuoja tėvus (globėjus) apie steigėjo patvirtintą(us) priešmokyklinio ugdymo modelį(ius) Mokykloje;

22.3. mokyklos vadovas, atsižvelgdamas į steigėjo patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį(ius), parengia ir tvirtina priešmokyklinio ugdymo pedagogo(u) pareigybės(ių) aprašymą(us);

22.4. pasirašo mokymo sutartį su tėvais (globėjais), kurioje įteisinami abiejų šalių susitarimai dėl priešmokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo sąlygų ir/ar švietimo pagalbos. Mokyklos ir tėvų (globėjų) teisių ir pareigų.

23. Sutartis registruojama Mokymo sutarčių registracijos knygoje.

24. Sudarius sutartį vaikas įrašomas į mokyklos abėcėlinę knygą, formuojama asmens byla.

25. Priešmokyklinio ugdymo proceso organizavimas grupėje:

25.1. ugdomoji veikla grupėje pradedama ne anksčiau kaip 8 val. ryto;

25.2. esant ilgesnei nei 4 valandų per dieną ugdomajai veiklai yra organizuojamas vaikų maitinimas ir poilsis, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 102 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75-2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės“ patvirtinimo“ (Žin. 2002, Nr. 27 -968);

25.3. grupės vaikų ugdomoji veikla yra vientisas procesas. Jis neskaidomas į atskiras sritis (atskirus dalykus) ir vyksta integruotai.

25.5. priešmokyklinio ugdymo pedagogas planuodamas grupės ugdomąją veiklą, individualizuoja ugdymo tikslus ir turinį atsižvelgdamas(i) į bendrą grupės specifiką ir individualius vaikų poreikius, mokyklos ir regiono ypatumus:

25.5.1. per 3 savaites nuo programos įgyvendinimo pradžios parengia grupės ugdomosios veiklos planą pagal patvirtintą priešmokyklinio ugdymo modelį. Planą tvirtina mokyklos vadovas;

25.5.2. mokyklos Mokytojų tarybai priėmus sprendimą, rengia pusmečio ir/ar ketvirčio grupės ugdomosios veiklos planus;

25.5.3. planuoja savaitės veiklą.

26. Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas:

26.1 vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami vadovaujantis Priešmokyklinio ugdymo standartu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. ISAK- 1015 (Žin.,2003, Nr. 77-3525);

26.2. vaikų pažangą ir pasiekimus vertina priešmokyklinio ugdymo pedagogas(ai);

26.3. vaiko, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus vertina priešmokyklinio pedagogas kartu su specialistu(ais) (specialiuoju pedagogu, logopedu, psichologu ir kt.), individualiai dirbusiu(ais) su vaiku;

26.4. vaikų pažanga programos įgyvendinimo laikotarpiu yra vertinami nuolat, laisvai pasirenkant vertinimo būdus ir metodus;

26.5. pasiekimai fiksuojami tam skirtame Vaiko pasiekimų apraše;

26.6. vaikų pasiekimų įvertinimas turi būti atliekamas ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje:

26.6.1. priešmokyklinio ugdymo pedagogas(ai) per 4 savaites nuo ugdymo programos įgyvendinimo pradžios atlieka grupės vaikų pirminį pasiekimų įvertinimą.

26.6.2. įgyvendinus programą, priešmokyklinio ugdymo pedagogas(ai) atlieka galutinį vaikų pasiekimų įvertinimą ir parengia laisvos formos išvadą – rekomendacijas pradinėms klasių mokytojai.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTRAS**

ĮSAKYMAS

**DĖL ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO 2005 M. BIRŽELIO 22 D. ĮSAKYMO NR.
ISAK-1180 „DĖL PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2010 m. birželio 7 d. Nr. ISAK–832

Vilnius

Siekdamas įgyvendinti Priemonių apskričių viršininkų vykdomoms funkcijoms persikirstyti planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 815 (Žin., 2009, Nr. 90-3885),

p a k e i č i u Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. ISAK-1180 „Dėl Priešmokyklinio ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 84-3118):

1. Išdėstau 20 punkto pirmąją pastraipą taip:
„20. Savivaldybės taryba ar jos įgaliota institucija (toliau vadinama – Steigėjas) nustato ir tvirtina:“.
2. Išdėstau 21 punktą taip:
„21. Savivaldybės administracijos direktoriaus pavedimu švietimo padalinys (toliau vadinama – Švietimo padalinys):
  - 21.1. tiria/nustato vaikų priešmokyklinio ugdymo poreikį savivaldybėje;
  - 21.2. steigėjui patvirtinus centralizuotą vaikų priėmimo į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės tvarką, priima ir registruoja tėvų (globėjų) prašymus;
  - 21.3. rengia steigėjo sprendimo projektą dėl priešmokyklinio ugdymo modelių pavaldžiose mokyklose tvirtinimo;
  - 21.4. informuoja savivaldybės teritorijoje gyvenančius asmenis ir mokyklas apie patvirtintus priešmokyklinio ugdymo modelius.“
3. Išdėstau 23 punktą taip:
„23. Sutartis registruojama Mokymo sutarčių registracijos žurnale.“
4. Išdėstau 24 punktą taip:
„24. Sudarius sutartį vaikas įrašomas į Mokinių abėcėlinį žurnalą.“

Švietimo ir mokslo ministras

Gintaras Steponavičius

